

Одеський національний медичний університет
Факультет: міжнародний
Кафедра філософії та біоетики

Силабус курсу
ОСНОВИ БІОБЕЗПЕКИ

Обсяг	3 кредити (90 годин)
Семестр, рік навчання	1-й и 2-й семестр, 1-й н.р.
Дні, час, місце	Час і місце (номер лекційного залу, аудиторії) проведення навчальної дисципліни визначається відповідно до затвердженого розкладу занять.
Викладач (і)	Медянова Олена Володимирівна; к.психол. н.; доцент кафедри.
Контактний телефон	+38050 333 43 63
E-mail	ev_medyanova@ukr.net
Робоче місце	Викладацька.
Консультації	<i>Очні:</i> згідно розкладу консультацій. <i>Онлайн:</i> за індивідуальною домовленістю (MS Teams, Zoom, Telegram, Skype, etc.)

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися дистанційно (тел., e-mail) та очно (на робочому місці викладача).

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни: умови збереження живими організмами своєї біологічної сутності, біологічних якостей, системоутворювальних зав'язків і характеристик, шляхом попередження, зменшення й елімінації негативного впливу факторів (біологічних, хімічних, фізичних) на біологічну структуру та функції організму людини, біологічні об'єкти природного середовища (біосферу), сільськогосподарські тварини й рослини в сьогоденні та майбутніх поколіннях.

Пререквізити курсу: вивчення курсу «Основи біобезпеки» предметно пов'язане зі знаннями природничих та соціально-гуманітарних дисциплін I курсу, як обов'язкових, так і вибірковок: «Біологія з основами генетики», «Біологічна фізика з фізичними методами», «Філософія», тощо.

Постреквізити курсу: курс «Основи біобезпеки» закладає підґрунтя для вивчення таких дисциплін як «Етика і деонтологія в фармації», «Соціальна фармація», «Біофармація» «Технологія ліків», та ін.

Метою курсу є сформуванню у студентів цілісну уяву про біобезпеку життєдіяльності людини та біосфери у цілому, закласти основи здорового способу життя та профілактики виникнення небезпечних ситуацій у професійній діяльності майбутнього фармацевта.

Завдання курсу:

- ♦ формування знань, умінь і компетенцій необхідних для збереження здоров'я та життя людини в сучасних умовах проживання;
- ♦ формування знань, умінь і компетенцій для захисту від небезпек техногенного, антропогенного, природного походження та створення комфортних умов для життєдіяльності людини;
- ♦ формування знань щодо правових та організаційних аспектів охорони праці фармацевтичних працівників;
- ♦ формування знань щодо моральної сторони діяльності людини в медицині та біології;
- ♦ формування знань щодо збереження живими організмами своєї біологічної суті, біологічних якостей, запобігання широкомасштабній втраті біологічної цілісності;
- ♦ формування знань щодо законодавчих документів, які захищають індивідуум, суспільство і людство в цілому від небажаних і згубних наслідків упровадження в практику нових медико-біологічних технологій; виховання глибокої переконаності в необхідності неухильного дотримання етичних і моральних норм, правил і принципів у своїй практичній діяльності;
- ♦ формування вміння оцінювати новітні досягнення біології та медицини з точки зору визначення ступеня їх небезпеки для людини і суспільства сьогодні й у майбутньому.

Очікувані результати:

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні *знати*:

- ✓ основні принципи безпеки при забезпеченні життєдіяльності людини;
- ✓ вимоги законодавчих і нормативних актів про безпеку життєдіяльності, охорону праці фармацевтичних працівників;
- ✓ вимоги до забезпечення охорони праці фармацевтичного персоналу в сучасних умовах;
- ✓ історичні етапи розвитку медичної етики, біоетики та нооетики;
- ✓ основні принципи біомедичної етики;
- ✓ міжнародні декларації з питань біобезпеки, медичної етики, біоетики;
- ✓ основи біобезпеки держави;
- ✓ біоетичні проблеми охорони здоров'я населення в різних галузях медицини та фармації;
- ✓ біоетичні та правові проблеми клінічних випробувань лікарських препаратів та медичних технологій;
- ✓ принципи американської та європейської моделей біоетики, особливості їх втілення в медичну та фармацевтичну практику в Україні.

Студенти повинні *розуміти*:

- теоретичні та практичні основи безпечної життєдіяльності людини;
- взаємозв'язки між станом здоров'я та впливом шкідливих і небезпечних факторів;

- наслідки порушень валеологічних основ формування здорового способу життя та їх вплив на безпеку життєдіяльності людини;
- необхідність нормативно-правового регулювання взаємовідносин «фармацевт - пацієнт».

Студенти повинні *вміти*

- аналізувати й оцінювати небезпечні для життя, здоров'я і професійної діяльності ситуації та самостійно приймати рішення про вжиття термінових заходів;
- робити висновки про наявність шкідливих факторів впливу на фармацевтичних працівників під час виконання ним професійних обов'язків;
- передбачати негативні наслідки впливу небезпечних факторів на організм людини;
- визначати індивідуально-психологічні відмінності особистості за їх проявами у діяльності та спілкуванні;
- застосовувати моральні, етичні та фахові норми в професійній життєдіяльності;
- аналізувати передконфліктні і конфліктні ситуації та сприяти їх розв'язанню;
- демонструвати володіння морально-етичними принципами ставлення до живої людини, її тіла як об'єкта анатомічного та клінічного дослідження.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (24 год.) та семінарських (16 год.), організації самостійної роботи студентів (50 год.).

Під час викладання дисципліни будуть використовуватися такі методи навчання: лекції, бесіди, пояснення, наочні, практичні (уявний експеримент); індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні; пояснювально-ілюстративні та проблемного викладу, «мікрофон», «мозковий штурм».

Консультації (колективні чи індивідуальні) проводяться за розкладом консультацій.

Зміст навчальної дисципліни.

Тема 1. Система біологічної безпеки в Україні: предмет, поняття, принципи, напрямки формування та функціонування; біологічна безпека, біологічний ризик, біологічний тероризм. біологічна зброя.

Тема 2. Біологічна безпека роботи в лабораторіях.

Тема 3. Сучасна біотехнологія, генна інженерія: історичні умови, методологічні прийоми. Роль спадковості та мінливості в еволюції живої природи. Генетично модифіковані організми: науково-практичне значення.

Тема 4. Генна інженерія людини: здобутки та ризики.

Тема 5. Біологічні та медичні ризики використання генетично модифікованих рослин та отриманих із них продуктів харчування.

Тема 6. Етичні аспекти та правове регулювання створення, експертизи та використання генетично модифікованих організмів.

Тема 7. Історія виникнення, соціокультурні, філософські, наукові та законодавчі засади біоетики. Зміст та основні поняття біоетики та ноетики. Біоетика як сучасна медична етика. Міжнародні документи з питань біоетики та прав людини. Біоетика та сучасні біомедичні технології.

Тема 8. Біоетика як світогляд. Глобальна біоетика та ноетика: філософські засади, цінності та принципи. Екологічна етика як складова глобальної біоетики та ноетики. Теоретико-методологічне обґрунтування прав природи. Спільносвіт людей та інших живих істот.

Тема 9. Етико-правові аспекти початку та закінчення життя людини. Біоетичні, психологічні та духовні проблеми надання паліативної допомоги. Цінність людського життя у контексті біоетики та християнської етики.

Тема 10. Цінності та принципи європейської біоетики. Впровадження принципів біоетики в медичну практику в Україні. Етичний кодекс українського лікаря. Взаємозв'язок загальнолюдських цінностей, цінностей науки, моральних теорій, принципів біоетики у вирішенні моральних дилем практичної медицини. Біоетична модель здоров'я.

Тема 11. Етико-правові норми та вимоги при проведенні клінічних та доклінічних досліджень. Права учасників клінічних досліджень. Етико-правові аспекти роботи з експериментальними тваринами. Етичний кодекс вченого України.

Тема 12. Біоетична експертиза наукових проектів. Комітети з етики: історія створення, методи організації, роль в етико-правовому регулюванні клінічних досліджень. Інформована згода на участь у клінічних дослідженнях як реалізація принципу поваги до автономії та гідності пацієнта. Структура та зміст «Форми інформованої згоди».

Перелік рекомендованої літератури

1. Основи біоетики та біобезпеки: підручник (ВНЗ III—IV р. а.) / О.М. Ковальова, В.М. Лісовий, Т.М. Амбросова та ін. — 2-е вид., вип. — К.: ВСМ «Медицина», 2017. — 392 с.

2. Основи біобезпеки (екологічний складник) : навч. посіб. / Л. П. Новосельська, Т. Г. Іващенко, В. П. Гандзюра, О. П. Кулінич ; за заг. наук. ред. д.б.н. О. І. Бондаря. — К. : Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. — 180 с.

3. Методичні рекомендації до дисципліни «Віруси та біобезпека». Київ: КНУ—2017. — 34 с.

4. Біобезпека та біозахист у біологічних лабораторіях 1 та 2 рівнів безпеки: монографія. — Суми: Сумський держ.ун-т. — 2016. — 123с.

5. Екологічна експертиза: навч. посіб. / Б. Б. Артамонов, Н. Г. Міронова. —Л.: Новий Світ-2000, 2012. — 144 с.

ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка з дисципліни складається з поточної успішності (середнє арифметичне всіх оцінок студента);

Поточний контроль. Оцінювання успішності вивчення кожної теми дисципліни виконується за традиційною 4-х бальною шкалою.

На семінарських заняттях застосовуються різноманітні види **об'єктивного контролю** підготовки студентів: фіксовані виступи, складання та виклад тез, повідомлень, написання есе, аналіз та розв'язання ситуативних дилем, участь у дискусіях, а також тести та експрес-опитування.

На останньому семінарському занятті викладач оголошує студентам результати їх поточної академічної успішності, академічну заборгованість (якщо така є).

Оцінювання самостійної роботи студентів (СРС). Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час тестування. *Оцінка за індивідуальну СРС* прирівнюється до звичайної поточної оцінки та виставляється за відповідну тему.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання

✿ Відпрацювання пропусків відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, довідка від лікаря) згідно кафедрального розкладу відпрацювань.

✿ Студент має право *впродовж* семестру на перескладання поточних незадовільних оцінок тільки з метою досягнення середнього балу 3,00.

✿ Поточні незадовільні оцінки перескладаються студентом своєму викладачеві в індивідуальному порядку.

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

✓ самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

✓ посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

✓ надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності є використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікронавушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо).

Мобільні пристрої на заняттях дозволяється використовувати лише під час он-лайн занять (у разі введення дистанційної форми навчання) або у якості джерела учбової інформації (з дозволу викладача) тощо.

Політика щодо відвідування та запізнень

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. Наявність пропуску прирівнюється до академічної заборгованості та потребує відпрацювання. Запізнюватись на заняття забороняється.

Поведінка в аудиторії

- Студенти повинні дотримуватись норм моралі, як при взаємодії з викладачем, так і по відношенню до своїх колег.
- При вході викладача, на знак привітання, студенти повинні встати.
- Не допускаються сторонні розмови (в тому числі по мобільному телефону) або інший шум, що заважає проведенню занять.
- Ходити *по* та виходити з аудиторії під час заняття допускається лише з дозволу викладача.